

Puolustusvaliokunta

Aloite puolustushankintojen sääntelystä

JOHDANTO

Vireilletulo

Aloite puolustushankintojen sääntelystä (KAA 4/2025 vp): Asia on saapunut valiokuntaan.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- ulkoasiainvaliokunta UaVL 2/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puolustusministeri Antti Häkkänen, puolustusministeriö
- neuvotteleva virkamies Tommi Nordberg, puolustusministeriö
- hankintajuristi Sonja Aro, puolustusministeriö
- lähetystöneuvos Päivi Pihlajamäki, ulkoministeriö
- oikeuskansleri Janne Salminen, Oikeuskanslerinvirasto
- everstiluutnantti Raine Pölönen, Pääesikunta
- ylitarkastaja Mikael Vuorinen, Pääesikunta
- erityisasiantuntija Olli Klemola, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry
- väitöskirjatutkija Kari Paasonen, Tampereen yliopisto
- toiminnanjohtaja Maria Mekri, SaferGlobe
- aloitteen tekijöiden edustaja Pilvi Takala
- aloitteen tekijöiden edustaja Jenni Ahti
- aloitteen tekijöiden edustaja Jenna Jauhiainen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- professori Tuomas Ojanen, Helsingin yliopisto
- Suomen Punainen Risti
- Amnesty International, Suomen osasto ry

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Kansalaisaloitteessa esitetään, että eduskunta edellyttäisi valtioneuvostoa ryhtymään lainvalmisteluun puolustushankintojen säätelemiseksi ja antamaan asiaa koskevan hallituksen esityksen eduskunnalle mahdollisimman pian. Aloitteen mukaan puolustushankinnoissa tulisi ottaa huomioon kansainväliset ihmisoikeussopimukset, kansainvälisen humanitaarisen oikeuden tavoitteet sekä muut ulko- ja turvallisuuspoliittiset näkökohdat. Lisäksi lakiin tulisi kirjata, että valvonnassa noudatetaan hyviä käytäntöjä.

(2) Aloitteessa todetaan lisäksi, että ihmisoikeusvaikutusten ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden toteutumisen arvioinnin puuttuminen osana puolustustarvikkeiden hankintaa asettaa Suomen epävarmaan tilanteeseen, sillä ihmisoikeuksia rikkovaan sopimuskumppaniin voi kohdistua kansainvälisiä pakotteita, jolloin esimerkiksi puolustustarvikkeiden huoltovarmuus voi vaarantua.

(3) Perustuslain 53 §:n 3 momentin mukaan vähintään viidelläkymmenellä tuhatta äänioikeutetulla Suomen kansalaisella on oikeus tehdä eduskunnalle aloite lain säätämiseksi sen mukaan kuin lailla säädetään. Perustuslain 53 §:n 3 momentin mukainen toimeksianto säätää kansalaisaloitteesta lailla on toteutettu kansalaisaloitelailalla (12/2012), jossa säädetään kansalaisaloitteen tekemiseen liittyvistä menettelyistä.

(4) Kansalaisaloite on kansalaisten valtiollisen tason vaikuttamismahdollisuus, joka tarjoaa äänestäjille mahdollisuuden vaikuttaa suoraan poliittisen päätöksenteon asialistaan ja saada aloitteensa eduskunnan käsiteltäväksi. Kansalaisaloite tuo hallituksen esityksiin ja kansanedustajien lakialoitteisiin pääasiallisesti perustuvan eduskunnan lainsäädäntötyön oheen uuden kansalaisyhteiskunnan aktiivisuuteen nojaavan tavan saada lainsäädäntöasia vireille eduskunnassa. Kansalaisaloite voi toimia kanavana avata kansalaiskeskustelua ja nostaa uusia kysymyksiä poliittisen keskustelun kohteeksi.

(5) Eduskunnalla on velvollisuus ottaa perustuslain ja kansalaisaloitelain mukainen aloite käsiteltäväkseen, mutta aloitteen mahdollinen hyväksyminen tai aloitteen muuttaminen ovat eduskunnan päätettävissä. Aloitteen yhdenmukaisuus perustuslain tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden kanssa on eduskunnan arvioitava samalla tavalla kuin muissakin lainsäädäntöasioissa. Puolustusvaliokunta huomauttaa, että eduskuntakäsittelyyn on edennyt yhteensä 88 kansalaisaloitetta. Sellaisenaan tai muutettuna eduskunta on hyväksynyt kahdeksan aloitetta.

(6) Nyt käsillä olevassa kansalaisaloitteessa puolustusvaliokunta on se eduskunnan valiokunta, joka laatii asiasta mietinnön. Ulkoasianvaliokunta on antanut aloitteesta lausunnon puolustusvaliokunnalle (UaVL 2/2026 vp).

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp

Kansalaisaloitteen laajempi yhteiskunnallinen merkitys

(7) Valiokunta toteaa, että kansalaisaloite puolustushankintojen sääntelystä on arvokas. Sen merkitys ei rajoitu siihen, muuttuuko lainsäädäntö, vaan ennen kaikkea siihen, että se avaa ja laajentaa yhteiskunnallista keskustelua aiheesta, joka on perinteisesti ollut varsin suljettua ja asiantuntijavetoista. Aloite haastaa vallitsevaa ajattelutapaa kysymällä, riittävätkö suorituskyky, hinta ja huoltovarmuus hankintojen keskeisiksi kriteereiksi. Tämä pakottaa päättäjät ottamaan kantaa ja perustelemaan näkemyksensä julkisesti, mikä vahvistaa poliittista vastuuta ja tekee linjauksista ymmärrettävämpiä ja hyväksyttävämpiä kansalaisille.

(8) Puolustusvaliokunta viittaa tässä yhteydessä myös ulkoasiainvaliokunnan lausuntoon (UaVL2/2026 vp), jossa todetaan, että kansalaisaloite on osaltaan lisännyt keskustelua puolustushankintojen periaatteista sekä niiden suhteesta kansainväliseen oikeuteen ja Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisiin tavoitteisiin. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että kansalaisaloitejärjestelmä mahdollistaa tällaisten kysymysten käsittelyn eduskunnassa.

(9) Puolustusvaliokunta huomauttaa, että kansalaisaloite kytkeytyy myös laajempaan huoleen huoltovarmuudesta ja riippuvuuksista. Valiokunta katsoo, että erityisen tärkeää on arvioida kriittisesti tilanteita, joissa syntyy materiaali-riippuvuutta vain yhdestä toimijasta. Tällaisia riippuvuuksia on tarkasteltava koko hankintojen elinkaaren ajan käytön, ylläpidon ja mahdollisten kriisitilanteiden näkökulmasta. Valiokunnan mielestä on myönteistä, että kansalaiset ottavat kantaa myös tähän ulottuvuuteen ja kantavat huolta Suomen puolustuksen kestävyydestä pitkällä aikavälillä.

(10) Valiokunta katsoo, että kansalaisaloite vahvistaa demokratiaa myös osallistumisen kautta. Se, että kymmenentuhannet ihmiset ovat allekirjoittaneet aloitteen, osoittaa kansalaisten halua ottaa kantaa myös vaikeisiin ja perinteisesti asiantuntijoille rajattuihin kysymyksiin. Eduskuntakäsittely puolestaan varmistaa, että aiheesta käydään julkinen ja dokumentoitu keskustelu, jossa eri näkökulmat tulevat esiin. Vaikka lopputulos olisi kielteinen, prosessi lisää ymmärrystä ja antaa kansalaisille paremmat valmiudet arvioida puolustusmateriaalihankintojen perusteita.

Nykyinen sääntelykehys materiaalihankinnoissa

(11) Suomen valtion puolustushankinnoista säädetään laissa julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista (1531/2011), joka on tullut voimaan 1.1.2012. Lailla on pantu täytäntöön EU:n puolustus ja turvallisuushankintadirektiivi (2009/81/EY). Lain esitöissä todetaan, että sääntelyn tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä ja hintalaatu-suhteeltaan parhaiden hankintojen tekemistä sekä yhdenmukaistaa hallinnonalojen hankintamenettelyjä lain soveltamisalaan kuuluvissa puolustus- ja turvallisuushankinnoissa. Laissa painottuu elinkeinonharjoittajien tasapuolinen kohtelu.

(12) Edelleen esitöiden mukaan tavoitteena on myös varmistaa, että näiden hankintojen erityispiirteet, kuten Suomen puolustuskykyyn, kansalliseen turvallisuuteen, huoltovarmuuteen ja tietoturvaluuteen liittyvät vaatimukset, voidaan ottaa riittävässä määrin huomioon. Hankinnat tehdään tarjouskilpailuina ja asiassa otetaan huomioon lähinnä hinta, suorituskyky ja

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp

huoltovarmuus. Laissa tai sen esitöissä ei käsitellä puolustus- ja turvallisuushankintoja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden tai humanitaarisen oikeuden näkökulmasta. Tästä näkökulmasta asiaa ei käsitellä myöskään puolustusvaliokunnan mietinnössä tai perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PuVM 3/2011 vp ja PeVL 21/2011 vp).

(13) Puolustusvaliokunta painotti mietinnössään kansallisen turvallisuuden näkökulmaa todetessaan, että silloin kun keskeiset turvallisuusedut edellyttävät ja hankintaan ei sovelleta puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin määräyksiä, vastakauppojen (nykyisin teollinen yhteistyö) käyttö on edelleen mahdollista. Perustuslakivaliokunta taas totesi lausunnossaan, että lain valtiosääntöoikeudelliset kysymykset liittyivät lähinnä perustuslain 21 §:ssä taattuun oikeusturvaan ja muutoksenhakuoikeuteen, mutta katsoi, että esitetyssä muodossa laki ei olisi ongelmallinen myöskään tästä näkökulmasta.

(14) Kansainvälinen asekauppasopimus (SopS 33/2014, ATT) sisältää myös tavanomaisten aseiden tuontia koskevia säännöksiä. ATT:n 8 artiklan sisältämät määräykset tuonnista ovat kuitenkin vientiä koskevia määräyksiä yksinkertaisemmat, eivätkä sisällä vientilupamenettelyyn verrattavaa arviointimenetelmää. ATT:n hyväksymistä koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 148/2013 vp) tarkasteltiin Suomen lainsäädäntöä. Tuontia koskevan artiklan 8 määräysten osalta todettiin, että ne jättävät sopimusvaltioille mahdollisuuden säätää tuonnin valvonnasta kansallisen hankinnan mukaan riittävällä tasolla.

Puolustusmateriaalihankinnat

(15) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan puolustushallinnon hankintatoiminta perustuu selkeästi määriteltyihin lainsäädännöllisiin periaatteisiin, Suomen puolustusjärjestelmän suorituskykyvaatimuksiin ja sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiseen. Sotilaallisessa huoltovarmuudessa korostuu tärkeimpien suorituskykyjen toimintakyvyn turvaaminen. Hankintatoiminnan tavoitteena on suorittaa hankinnat kustannustehokkaasti sekä valtion keskeiset turvallisuusedut ja Nato-yhteensopivuus huomioiden.

(16) Perusteet Suomen puolustustarvikehankinnoille luodaan kehittämissuunnitelmissa, ja hankevaiheessa tehdään tarkemmat määritykset. Hankintoja voidaan toteuttaa avoimella kilpailutuksella tai rajoitetuin menettelyin. Valittava toteutustapa riippuu hankinnan kohteesta sekä siihen liittyvistä vaatimuksista. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat tähdensivät, että hankinnoissa erityistä huomiota kiinnitetään sotilaallista huoltovarmuutta sekä salassapittoa koskeviin vaatimuksiin, jotka tulee turvata koko hankittavan järjestelmän elinajan ajalla.

(17) Laissa julkisista puolustushankinnoista ei nimenomaisesti säädetä velvollisuudesta huomioida hankintamaan ihmisoikeustilannetta tai ulko- ja turvallisuuspoliittisia kysymyksiä laajemmin. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat totesivat, että Suomen on muiden EU- ja Nato-maiden tavoin kuitenkin puolustushankintoja toteuttaessaan noudatettava kansainvälistä oikeutta, kansainvälisiä pakotteita sekä EU:n ja kansainvälisten järjestöjen sitovia päätöksiä.

(18) Hankintaprosessin osana hankintaan voidaan asettaa vaatimuksia koskien muun ohella huoltovarmuutta ja tietoturvallisuutta. Näiden vaatimusten avulla pyritään varmistamaan, että hankittavan asejärjestelmän toimitukset ja elinkaareen liittyvät riskit minimoidaan. Lisäksi

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp

hankintayksikön velvollisuutena on arvioida ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta ja tietyn edellytyksin sulkea ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle. Valiokunta kiinnittää huomiota korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen (259/2026) sotilaallisen huoltovarmuuden merkityksestä. Korkein hallinto-oikeus linjasi, että suorahankintoja voidaan perustella Suomen keskeisten turvallisuusasetusten turvaamisella.

(19) Valiokunta toteaa, että se seuraa säännönmukaisesti suurempien materiaalihankintojen valmistelua ja toteutusta, joko valiokunnan omana asiana tai esimerkiksi puolustuselontekojen valmistelujen kautta. Strategisten suorituskykyhankkeiden, HX- ja Laivue2020-hankkeiden, osalta valiokunnassa järjestettiin 17 valiokuntakuulemistä (O 22/2019 vp), mikä antoi hyvät perusteet ymmärtää, millä perustein hankintapäätökset tehtiin, huomioiden myös ulko- ja turvallisuuspoliittiset ulottuvuudet päätöksenteossa.

Maariskin merkitys

(20) Valiokunta toteaa, että arvioitaessa ulko- ja turvallisuuspoliittisten tekijöiden huomioimista puolustushankinnoissa on syytä huomioida sektorin monet erityispiirteet, erityisesti hankittavien järjestelmien usein hyvinkin pitkä käyttöikä (jopa 50 vuotta). Saadun selvityksen mukaan tietystä maasta tulevan toimittajan maariskiä ei ole uskottavalla tavalla mahdollista arvioida koko edellä mainittua ajanjaksoa koskien. Erityisesti kriittisten järjestelmien ollessa kyseessä olennaista on luoda elinjakson aikaiset ylläpidon järjestelyt, joissa muihin maihin kohdistuvia kriittisiä riippuvuuksia pyritään mahdollisimman hyvin hallitsemaan. Esimerkiksi Daavidin linko - ilmatorjuntajärjestelmän huoltovarmuutta vahvistettiin sopimuksella, joka takaa kriittisten lisä- ja varaosien saamisen Suomeen myös poikkeusoloissa. Valiokunta korostaa olevan erittäin tärkeää, että tarvittavan huolto-, ylläpito- ja vauriokorjauskyvyn luomisella kotimaahan hallitaan ja pienennetään riskiä ja riippuvuuksia.

(21) Puolustusvaliokunta pitää keskeisenä tärkeänä lähtökohtana myös jatkossa, että uskottavan puolustuskyvyn edellyttämät materiaalihankinnat toteutetaan suorituskykyperusteisesti. Hankinnoissa tulee pyrkiä turvaamaan sotilaallinen huoltovarmuus ja hankittujen järjestelmien toimintakyky kaikissa olosuhteissa ja erityisesti poikkeusoloissa. Materiaalihankintoja toteutettaessa puolustushallinto arvioi erilaisia elinkaaren aikaisia riskejä niin järjestelmien toimitusten, elinkaaren aikaisen tuen, ylläpidon ja jatkokehittämisen osalta.

(22) Valiokunta korostaa, että hankintoihin sisältyvää maariskiä on mahdollista pienentää kehittämällä systemaattisesti Suomen puolustuksen teollista ja teknologista perustaa. Esimerkiksi kaikki ohjusaseistus puolustushaaroille on tällä hetkellä ostettava ulkomailta. Valiokunta katsoo, että ohjusten lisenssivalmistuksen, kokoonpanon ja yhteistuotannon mahdollisuudet tulisi arvioida viipymättä osana Suomen puolustusteollista kehitystä.

(23) Valiokunta pitää tervetulleena sitä kehitystä, että eurooppalaisten Nato-maiden merkittävät panostukset puolustusteollisen sektorin kehittämiseen avaavat uusia mahdollisuuksia eurooppalaisten asejärjestelmien ostoilta. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä jo useasti toistamansa kannan siitä, että puolustushankinnoissa keskeistä on lopulta suorituskyky (ks. esim. PuVL3/2024 vp). Pelkkä tuotteen alkuperän eurooppalaisuus ei voi olla hankintaperuste.

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp

Ulkoasiainvaliokunnan näkemyksiä kansalaisaloitteesta

(24) Ulkoasiainvaliokunta toteaa lausunnossaan, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpänä päämääränä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen aseelliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että Suomi kykenee kehittämään puolustuksensa suorituskykyä ja ylläpitämään uskottavaa puolustuskykyä. Puolustushankintoja sekä niihin mahdollisesti kohdistuvaa lisäsääntelyä on ulkoasiainvaliokunnan mielestä tarkasteltava tästä lähtökohdasta.

(25) Ulkoasiainvaliokunta tarkasteli kansalaisaloitetta käsitellessään kysymystä siitä, onko Suomen liittolaismailla vastaavaa sääntelyä, kuin mitä kansalaisaloitteessa Suomelle esitetään. Saadun selvityksen mukaan vastaavaa lainsäädäntöä ei Suomen verrokkimailla ole. Esimerkiksi muilla Pohjoismailla ei ole tällaista sääntelyä. Tämä johtaa ulkoasiainvaliokunnan arvion mukaan tilanteeseen, jossa Suomelle esitetään verrokkimaista poikkeavaa lisäsääntelyä. Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että verrokkimaista poikkeava sääntely voisi lisätä kaupan esteitä, kaventaa toimittajapohjaa, lisätä hankintojen kustannuksia, johtaa sotilaallisesti heikompiin ratkaisuihin tai viivästyttää kriittisten suorituskykyjen käyttöönottoa.

(26) Ulkoasiainvaliokunta tähdentää lausunnossaan, että puolustushankinnat ovat jo nykyisin sääntelyn alaista toimintaa. Puolustushankintoja koskeva sääntely perustuu kansalliseen lainsäädäntöön ja EU-säädöksiin, ja hankintatoiminnassa otetaan huomioon valtion keskeiset turvallisuusedut, sotilaallinen huoltovarmuus ja hankintojen tehokkuus. Ulkoasiainvaliokunta huomauttaa myös, ettei nykyinen sääntely estä ulko- ja turvallisuuspoliittisten näkökohtien huomioon ottamista puolustushankintoihin liittyvässä valmistelussa ja päätöksenteossa. Erityisesti suuren mittaluokan puolustushankinnat tehdään osana valtion kokonaisvaltaista turvallisuuspolitiikkaa, ja niissä voidaan tarvittaessa huomioida laajemmat ulko- ja turvallisuuspoliittiset näkökohdat.

(27) Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että Puolustusvoimien materiaalihankinnat perustuvat pitkjänteiseen suunnitteluun, jossa arvioidaan erityisesti asejärjestelmien suorituskykyä Suomen olosuhteissa ja poikkeusoloissa, sotilaallista huoltovarmuutta, elinkaarikustannuksia sekä järjestelmien soveltuvuutta reserviläisarmeijalle. Nämä ovat valiokunnan mielestä kriittisen tärkeitä arvioinnin kriteereitä myös jatkossa.

(28) Ulkoasiainvaliokunta käsitteli kansalaisaloitetta käsitellessään myös puolustushankintoihin liittyviä riippuvuussuhteita ja niin sanottua maariskiä. Puolustushankintasektorin erityispiirteisiin kuuluu hankittavien järjestelmien usein pitkä käyttöikä. Tästä seuraa, ettei yksittäiseen toimittajamaahan liittyvää niin sanottua maariskiä voida arvioida koko elinkaaren ajalta. Suomi on kuitenkin monilta osin riippuvainen puolustustarvikkeiden hankinnasta globaaleilta markkinoilta.

(29) Ulkoasiainvaliokunta toteaa lisäksi lausunnossaan, että puolustushallinto arvioi hankintoja toteuttaessaan järjestelmällisesti erilaisia riskejä, jotka liittyvät järjestelmien toimituksiin sekä niiden elinkaaren aikaiseen tukeen, ylläpitoon ja jatkokehittämiseen. Ulkoasiainvaliokunta pitää erityisen tärkeänä, että kriittisten järjestelmien osalta elinkaaren aikaiset ylläpito- ja

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp

huoltojärjestelyt rakennetaan niin, että riippuvuuksia muihin valtioihin voidaan hallita mahdollisimman tehokkaasti. Ulkoasiainvaliokunta painottaa myös Suomen oman riittävän teollisen ja teknologisen osaamisen merkitystä ja kotimaisen teollisen yhteistyön merkitystä riskien hallinnassa.

(30) Ulkoasiainvaliokunta toteaa kokonaisarvionaan, että kansalaisaloitteessa esitetty sääntely kaventaisi todennäköisesti Suomen puolustushankintojen vaihtoehtoja ja voisi hidastaa päätöksentekoa sekä heikentää puolustuskykyä ja huoltovarmuutta. Valiokunnan näkemyksen mukaan esitetyn sääntelyn vaikutus kansainvälisen humanitaarisen oikeuden toteutumiseen olisi samalla todennäköisesti vähäinen. Näillä perusteilla valiokunta ei kannata sitä, että eduskunta edellyttäisi kansalaisaloitteen mukaisen lainsäädännön valmistelua puolustushankintojen säätelemiseksi.

(31) Puolustusvaliokunta yhtyy kaikilta osin edellä todettuun. Kansalaisaloitekuulemisissa nousi lisäksi esiin, että ulkoministeriölle säädettäisiin rooli arvioida sitä, onko puolustusmateriaalihankinnalle ulko- ja turvallisuuspoliittista estettä. Ulkoasiainvaliokunnan lailla puolustusvaliokunta pitää nykyjärjestelmää toimivana eikä näe perusteita tällaiselle muutokselle. Tämä oli valiokuntakuulemisissa myös ulkoministeriön näkemys.

Yhteenveto aloitteesta

(32) Puolustusvaliokunta katsoo, että voimassa oleva, EU-direktiiviin perustuva hankintalainsäädäntö sekä SEUT 346 artiklan suojaama kansallisen turvallisuuden poikkeus, tarjoavat riittävät oikeudelliset puitteet turvallisuus- ja ulkopoliittikan kannalta keskeisten näkökohtien huomioon ottamiselle tapauskohtaisesti ja riskiperusteisesti. Laissa julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista - tai muuallakaan laissa - ei nimenomaisesti säädetä velvollisuudesta huomioida hankintamaan ihmisoikeustilannetta tai ulko- ja turvallisuuspoliittisia kysymyksiä laajemmin. Tässä suhteessa puolustus- ja turvallisuushankinnat poikkeavat puolustustarvikkeiden viennistä.

(33) Saadun selvityksen mukaan puolustushallinnon hankintatoiminta perustuu selkeästi määriteltyihin lainsäädännöllisiin periaatteisiin, Suomen puolustusjärjestelmän suorituskykyvaatimukseen ja sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiseen. Hankinnat tehdään tarkoituksenmukaisesti, kustannustehokkaasti sekä valtion keskeiset turvallisuusedut ja Nato-yhteensopivuus huomioiden. Perusteet hankkeille luodaan kehittämissuunnitelmissa ja hankevaiheessa tehdään tarkemmat järjestelmävaatimukset.

(34) Hankintoja voidaan toteuttaa avoimella kilpailutuksella tai rajoitetuin menettelyin. Valittava toteutustapa riippuu hankinnan kohteesta sekä siihen liittyvistä vaatimuksista. Valiokunta yhtyy puolustushallinnon arvioon siitä, että erityistä huomiota tulee kiinnittää sotilaallista huoltovarmuutta sekä salassa pitoa koskeviin vaatimuksiin, jotka tulee turvata koko hankittavan järjestelmän elinajan ajalla.

(35) Valiokunta katsoo, että nykyistä järjestelmää tulee kehittää siten, että järjestelmän elinkaaren aikaisen tuen, huoltovarmuuden ja riippuvuuksien arviointi tehdään entistä syvällisemmin. Riskien minimoimiseksi hankinnoissa tulee maksimoida kotimaisen

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp

puolustusteollisuuden osallistuminen elinkaari- ja ylläpitojärjestelyihin esimerkiksi teollisen yhteistyön vaatimusten kautta. Siten voidaan varmistaa kotimaisen teollisuuden osallistuminen ja riippuvuuksien vähentäminen alkuperäisestä toimittajasta.

(36) Valiokunta toteaa, että Suomi on riippuvainen suorituskykyisten puolustustarvikkeiden hankinnasta ja saatavuudesta globaaleilta markkinoilta. Huolimatta korkean tason teknologiasta ja osaamisesta Suomen oma puolustusteollinen kapasiteetti on valitettavan rajallinen ja monet keskeiset asejärjestelmät joudutaan ostamaan ulkomailta. Suomella täytyy kuitenkin itsellään olla tarvittava teollinen ja teknologinen osaaminen kriittisten järjestelmien ylläpitämisessä, jotta niiden itsenäinen käyttö voidaan taata kaikissa olosuhteissa.

(37) Valiokunnan saaman selvityksen perusteella nyt ehdotettua sääntelyä ei ole missään verrokkimaassa EU-alueella, ei myöskään muissa Pohjoismaissa. Valiokunta katsoo, että aloite ei ole ongelmaton myöskään sitä taustaa vasten, että EU-tasolla tavoitteena on kaikenpuolisen byrokratian keventäminen puolustusmateriaalihankkeissa ja yhteisten hankintojen helpottaminen nykyistä sääntelyä keventämällä (ks. PuVL 6/2025 vp, Omnibus-lausunto).

(38) Edellä todettuun viitaten valiokunta toteaa, että ehdotus siitä, että Suomen hyvin toimivaa, Puolustusvoimien ammattilaisten johtamaa perusteellista hankintaprosessia muutettaisiin, ei ole kestäväällä pohjalla. Valiokunta katsoo myös, että puolustusministeriön materiaalioliittinen johtoryhmä ja kaupallinen johtoryhmä, joiden kautta kaikki suuremmat hankinnat valmistellaan, varmistavat osaltaan, että puolustushankinnat ovat kokonaisuutena strategisesti kestäviä, eivät vain teknisesti tai taloudellisesti perusteltuja.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Puolustusvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hylkää kansalaisaloitteeseen KAA 4/2025 vp sisältyvän ehdotuksen lainvalmisteluun ryhtymisestä.

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp

Helsingissä 8.4.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Autto kok
varapuheenjohtaja Mikko Savola kesk
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Timo Furuholm vas
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Tomi Immonen ps
jäsen Riitta Kaarisalo sd
jäsen Mika Kari sd
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Jani Kokko sd
jäsen Jarno Linnell kok
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp
Vastalause 1.

Vastalause

Perustelut

Vasemmistoliitto tukee kansalaisaloitetta puolustushankintojen sääntelystä, jossa esitetään, että Suomen puolustushankintoja tehdessä huomioitaisiin jatkossa kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden tavoitteiden toteutuminen. Näin säännellään nyt jo vientiä.

Aloitteessa esitetään nykyisten viennin käytäntöjen ulottamista myös tuontiin ja puolustushankintoihin. Näin olisi mahdollista tuoda keskustelu sotarikoksista ja muista kansainvälisen humanitaarisen oikeuden rikkomuksista Suomen puolustushankintoihin sen sijaan, että turvallisuuspolitiikalla perustellen hankintoja voidaan tehdä mistä tahansa maasta. Vasemmistoliitto on esittänyt vastaavanlaista lakimuutosta jo aikaisemmin: vuonna 2021 tehdyssä lakialoitteessa (Kontula ym., LA 23/2021 vp) esitettiin lakia julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista (1531/2011) muutettavaksi siten, että hankinnoissa huomioidaan kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden tavoitteiden toteutuminen.

Kuten kansalaisaloitteen tekijät tuovat lausunnossaan esiin, puolustushankintojen nykyistä monialaisempi valmistelu vahvistaisi Suomen huoltovarmuutta ja siten Suomen turvallisuutta. Puolustushankinnat sitovat Suomen turvallisuuden toimittajamaihin jopa vuosikymmeniksi. Siksi on selvää, että hankintoja on tarkasteltava Suomen kokonaisturvallisuuteen, ulkopoliittikaan ja ihmisoikeussitoumuksiin vaikuttavina poliittisina päätöksinä, ja niiden taustalla olevaan virkamiesvalmisteluun on perusteltua sisällyttää usean hallinnonalan asiantuntemusta.

Aloitteen tekijät painottavat, että Suomen puolustuksen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että Suomella on käytössään paras mahdollinen materiaallinen puolustus. Teknisen suorituskyvyn lisäksi puolustushankinnoissa on näin ollen arvioitava monialaisesti toimittajien luotettavuutta, hankintojen kautta syntyviä riippuvuuksia ja niiden ulko- ja turvallisuuspoliittisia ulottuvuuksia. Lisäksi hankintamenettelyn on tarkasteltava puolustushankintojen ihmisoikeusvaikutuksia, jottei Suomen turvallisuus enää vastaisuudessa nojaa epävakaisiin ja kansainvälisistä sopimuksista piittaamattomiin toimijoihin.

Valiokunnan kuulemisissa SaferGlobe tuki aloitetta ja katsoi, että laaja-alaisen viranomaistiedon systemaattinen hyödyntäminen vahvistaa Suomen puolustushankintojen päätöksentekoa ja tukee siten Suomen turvallisuutta. Lisäksi se katsoi, että aloitteessa ehdotettu ihmisoikeusperustainen harkinta puolustushankintoja koskevassa lainsäädännössä on tärkeä askel kohti tulevaisuuteen katsovaa, riskiperusteista, tehokasta, nopeaa ja yhdenvertaista lupahallintoa.

Väitöskirjatutkija Kari Paasonen katsoi, että lakia on tarkoituksenmukaista muuttaa aloitteen ehdotuksen mukaisesti siten, että puolustustarvikehankintoihin sisältyisi ulko- ja turvallisuuspoliittinen arvio, joka olisi luontevaa tehdä ulkoministeriössä. Hänen mukaansa ulko- ja turvallisuuspoliittinen arvio olisi tarpeellista tehdä, sillä puolustustarvikehankinnoilla on ulko-

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp
Vastalause 1.

ja turvallisuuspoliittisia vaikutuksia. Paasonen toi esiin, että puolustusministeriö ei ole vuosina 2001-2025 pyytänyt ulko- ja turvallisuuspoliittista arviota ulkoministeriöltä puolustustarvikehankintoja valmistellessaan kuin yhdessä tapauksessa. Paasonen toi myös esiin, että puolustustarvikehankinnat liittyvät ulkopoliittikkaan myös sikäli, että maalle, josta hankinta on tehty, syntyy mahdollisuus painostaa asehankinnan tehnyttä maata.

Myös Amnesty International kannatti aloitteen hyväksymistä, sillä kuten Suomen osaston toiminnanjohtaja Frank Johansson toi lausunnossaan esiin, siten voisimme ennalta estää sellaisten tilanteiden syntymistä, jossa Suomea voidaan syyttää kansanmurhan välillisestä edistämistä. Rärkeimmät esimerkit puolustushankintojen ihmisoikeusongelmista liittyvätkin Israelista tehtyihin hankintoihin. Asekauppa Israelin kanssa on viime vuosina jakanut EU:n jäsenvaltioita ja aiheuttanut keskustelua. Slovenia ja Espanja ovat esimerkkejä valtioista, jotka ovat jo jäädyttäneet tai kieltäneet puolustustarvikkeiden tuonnin Israelista.

Paasonen toi myös esiin, että ulkoministeriö on ainoassa vuodelta 2002 olevassa lausunnossaan esittänyt kielteisen kannan asehankintaan Israelista. Kantaansa ulkoministeriö perusteli sillä, että "kauppa saattaa tehdä puolustusvoimat tärkeän asejärjestelmän osalta riippuvaiseksi konflikteille herkästä, tosiasiaassa sotaa käyvästä maasta." Asia tulee esille myös esimerkiksi Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen tekemistä päätöksistä, joissa todetaan, että Israelista hankittuihin tuotteisiin liittyviä lisähankintoja, varaosia ja päivityksiä voidaan tehdä ainoastaan Israelista.

Suomi kuitenkin tekee yhä tiiviimpää yhteistyötä ja on myös yhä riippuvaisempi Israelista, maasta, jonka sotatoimet Gazassa täyttävät useiden eri YK-elinten ja asiantuntijoiden mukaan kansanmurhan tunnusmerkistön ja jonka johtajista on annettu Kansainvälisen rikostuomioistuimen pidätysmääräys. Tämä alleviivaa sitä ongelmaa, joka syntyy, kun Suomen puolustuksen kannalta olennaisia ratkaisuja tehdään nojaten epävakaisiin ja kansainvälisistä sopimuksista piittaamattomiin valtioihin.

Vasemmistoliiton mielestä on oleellista myös huomioida, että puolustustarvikehankintoihin olisi laskettava kaikki tarvikkeet - ei ainoastaan raskaat asejärjestelmät, vaan myös suojaruuvit, tiedusteluteknologia sekä muut järjestelmät ja komponentit, joita voidaan hyödyntää asevoimien toiminnassa.

Kansalaisaloitteen viesti on selkeä ja kannatettava: meidän on luotava lainsäädäntö, jossa kaikki puolustustarvikehankinnat arvioidaan ihmisoikeuksien ja humanitaarisen oikeuden toteutumisen näkökulmasta. Arviointi vahvistaisi Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden toteutumista. Muutos tukisi siirtymää kohti tulevaisuuteen katsovaa, riskiperustaista, tehokasta ja yhdenvertaista puolustushankintojen lupahallintoa sekä vahvistaa Suomen turvallisuutta ja kansainvälistä uskottavuutta. Aloitteen edistäminen eduskunnassa on tärkeää tässä ajassa, kun kansainvälisen oikeuden puolustajia on yhä vähenevissä määrin.

Vasemmistoliiton mielestä asevientä koskeva valvonta on siis ulotettava myös aseiden tuontiin, ja ihmisoikeusarvioinnin ja humanitaarisen oikeuden tavoitteiden huomioimisen on oltava osa kaikkea asekauppaa. Asekauppoja ei tule tehdä sellaisten valtioiden kanssa, jotka rikkovat ihmisoikeuksia ja vastustavat kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää. Suorituskykyihin

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp

liittyvät vahvat riippuvuudet sellaisten maiden kanssa, joiden toiminta on ristiriidassa ulkopoliittisen linjamme kanssa, olisi minimoitava, jotta riskiä puolustuksellisen huoltovarmuuden näkökulmasta ei synny.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy kansalaisaloitteeseen KAA 4/2025 vp sisältyvän ehdotuksen lainvalmisteluun ryhtymisestä,

että hyväksytään seuraava lausuma (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että puolustushankinnoissa tulee huomioida kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden tavoitteiden toteutuminen sekä muut ulko- ja turvallisuuspoliittiset seikat. Asevientiä koskeva valvonta on siis ulotettava myös aseiden tuontiin, ja ihmisoikeusarvioinnin ja humanitaarisen oikeuden tavoitteiden huomioimisen on oltava osa kaikkea asekauppaa.

Helsingissä 8.4.2026

Timo Furuholm / vas.

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp Vastalause 2.

Vastalause

Perustelut

Kansalaisaloite puolustushankintojen sääntelystä on arvokas keskustelun avaus. Kansalaisaloite osoittaa laajojen kansalaisjoukkojen kantavan samaan aikaan huolta Suomen turvallisuudesta ja ihmisoikeuksien toteutumisesta globaalisti. Kansalaisaloite nosti julkiseen keskusteluun tähän asti vain puolustuspolitiikan asiantuntijoiden piiriin kuuluneen asian ja edellytti eduskunnalta kannanottoa myös puolustusmateriaalihankintoihin liittyviin poliittisiin ja moraalisiin ulottuvuuksiin.

Kansalaisaloite on jo lisännyt keskustelua puolustushankintojen periaatteista sekä niiden suhteesta kansainväliseen oikeuteen ja Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisiin tavoitteisiin. Kansalaisaloitejärjestelmä antaa kansalaisille väylän vaikuttaa poliittiseen kannanmuodostukseen ja julkiseen keskusteluun myös vaalien välillä, mikä osaltaan vahvistaa suomalaista demokratiaa, jonka vahvuus avoin keskustelu on.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan on todennäköistä, että EU:n puolustusvalmiushankkeita koskeva sääntely edellyttää jatkossa laajempaa kestävyteen, vastuullisuuteen ja riskienhallintaan liittyvää arviointia kuin mitä Suomessa tällä hetkellä tehdään. Aloite olisi tarjonnut Suomelle mahdollisuuden mukautua tähän kehitykseen ennakoivasti ja kansallisin ehdoin sen sijaan, että muutokset tehtäisiin myöhemmin ulkoisen sääntelypaineen alla. Varsinkin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus puolustusvalmiutta koskevien hankkeiden lupamenettelyn nopeuttamisesta muuttanee valiokunnan kuulemien asiantuntija-arvioiden mukaan niin Suomen kuin koko Euroopan toimintatapoja liittyen asehankintaan. Tämä harkinta tulee olemaan huomattavasti laajempaa kuin kansalaisaloitteen esittämä suppea harkinta.

Valiokunta on aiemmin valtioneuvoston puolustuselonteosta 2024 laatimassaan mietinnössä (PuVM 5/2025 vp) todennut, että tiettyjen kehittyneiden asejärjestelmien osalta riippuvuus vain muutamasta toimittajamaasta on suurta, eikä Suomen puolustuksen tarpeisiin sopivia eurooppalaisia vaihtoehtoja välttämättä ole tarjolla. Eurooppalaisten Nato-maiden merkittävät panostukset puolustukseen ja uusien asejärjestelmien kehittämiseen voivat jatkossa avata Puolustusvoimille uusia hankintakanavia edellyttäen, että eurooppalaiset vaihtoehdot täyttävät Puolustusvoimien kaikki tarpeet. Valiokunta on myös aiemmassa valtioneuvoston puolustuselonteosta 2024 laatimassaan mietinnössä (PuVM 5/2025 vp) esittänyt näkemyksen, että epävakaassa maailmantilanteessa materiaalihankintojen on tuettava myös Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Pahimmillaan liiallinen riippuvuus yksittäisistä maista voi heikentää huoltovarmuutta. Tämä näkökulma on hyvä huomioida puolustushallinnon arvioidessa hankintakilpailuun kutsuttavien maiden ja yritysten asejärjestelmiä.

Puolustusvaliokunnan ja sille lausunnon antaneen ulkoasiainvaliokunnan näkemystä on kuitenkin pidettävä painavana ja perusteltuna. Ulkoasiainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan vastaavaa lainsäädäntöä ei Suomen verrokkimailla, esimerkiksi muilla Pohjoismailla, tällaista sääntelyä ole. Verrokkimaista poikkeavan sääntelyn ulkoasianvaliokunta totesi voivan

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp
Vastalause 2.

lisätä kaupan esteitä, kaventavan toimittajapohjaa, lisäävän hankintojen kustannuksia, johtavan sotilaallisesti heikompiin ratkaisuihin tai viivästyttävän kriittisten suorituskykyjen käyttöönottoa. Tässä epävakassa maailmantilanteessa ei tällaisia seuraamuksia voi pitää kestävinä, varsinkin kun ulkoasianvaliokunta arvioi mahdollisten vaikutusten kansainvälisen humanitaarisen oikeuden toteutumiseen olevan todennäköisesti vähäisiä. Tästä syystä en kansalaisaloitteen ansioista huolimatta näe sen hyväksymistä perusteltuna.

Kuten puolustusvaliokunnan mietinnössä todetaan, säädellään puolustushankintoja jo nykyisinkin. Puolustushankintoja koskeva sääntely perustuu kansalliseen lainsäädäntöön ja EU-säädöksiin, ja hankintatoiminnassa otetaan huomioon valtion keskeiset turvallisuusedut, sotilaallinen huoltovarmuus ja hankintojen tehokkuus, eikä nykyinen sääntely estä ulko- ja turvallisuuspoliittisten näkökohtien huomioon ottamista puolustushankintoihin liittyvässä valmistelussa ja päätöksenteossa. Puolustushallinto arvioi hankintoja toteuttaessaan järjestelmällisesti erilaisia riskejä, jotka liittyvät järjestelmien toimituksiin sekä niiden elinkaaren aikaiseen tukeen, ylläpitoon ja jatkokehittämiseen.

Jatkossa olisi kuitenkin järkevää edelleen kehittää hankintaprosessia siten, että hankintoihin liittyvät kansainvälisen humanitaarisen oikeuden näkökohdat, ihmisoikeusvaikutukset, ulko- ja turvallisuuspoliittiset vaikutukset sekä huoltovarmuuteen ja toimitusketjuihin liittyvät riskit tulevat arvioiduksi nykyistä järjestelmällisemmin osana päätöksenteon tietopohjaa. Puolustushankintojen pitkäaikaisia vaikutuksia Suomen huoltovarmuuteen ja ulko- ja turvallisuuspoliittiseen liikkumatilaan on syytä arvioida hankintojen yhteydessä, erityisesti tilanteissa, joissa toimittajamaahan liittyvät poliittiset, oikeudelliset tai kansainväliset kriisit voivat vaikuttaa hankintojen elinkaaren aikaiseen toimitusvarmuuteen, ylläpitoon tai tekniseen tukeen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään 3 lausumaa (*Vastalauseen lausumaehdotukset*)

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää puolustushankintojen valmistelua koskevien käytäntöjen kehittämistä siten, että hankintoihin liittyvät kansainvälisen humanitaarisen oikeuden näkökohdat, ihmisoikeusvaikutukset, ulko- ja turvallisuuspoliittiset vaikutukset sekä huoltovarmuuteen ja toimitusketjuihin liittyvät riskit arvioidaan nykyistä järjestelmällisemmin osana päätöksenteon tietopohjaa.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi puolustushankintojen pitkäaikaisia vaikutuksia Suomen huoltovarmuuteen ja ulko- ja turvallisuuspoliittiseen liikkumatilaan, mukaan lukien tilanteisiin, joissa toimittajamaahan liittyvät poliittiset, oikeudelliset tai

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2026 vp

kansainväliset kriisit voivat vaikuttaa hankintojen elinkaaren aikaiseen toimitusvarmuuteen, ylläpitoon tai tekniseen tukeen.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa puolustushankintojen valmistelussa huomioon sen, että tiettyjen kehittyneiden asejärjestelmien osalta riippuvuus vain muutamasta toimittajamaasta voi olla merkittävää. Liiallisten toimittajariippuvuuksien huoltovarmuutta heikentävät vaikutukset on huomioitava arvioitaessa hankintakilpailuun kutsuttavien maiden ja yritysten asejärjestelmiä.

Helsingissä 8.4.2026

Hanna Holopainen / vihr.